

پهخشانه شيعر

(نيمه لهويندهرئ بهجيماوين.. دهنيو كوشتارگاکانی کچينیی)

شیرزاد حسهن

" وای له منئ.. وای.. وای له خۆم ههش بهسهرئ و خانهخراپئ..
مايه پووچ و قور بهسهر و سهرگردان و بئ لانه و بئ ههوارئ
هاوار و ناله و سكالام به كهس ناگات..
وای.. لهوئ دونیای سپله و بئ بهقایی
خۆ عهرشی فهلهكیش به من نالهرزیت
كه من ههنووكه لهویندهرئ بهجیمووم.. له ماله باجینهی له ناكاو تیکدراوم
لهویندهرئ.. له كۆلانهکانی مندالیی.. ههر ههموو گهمهکانیان لئیزیم
به پهلهپروزی.. وهك ئهوهی شریتی فلیمیک بم

تیژ تیپەر منیان خولاندهوه
 چ ئاسان گهیشتم بهو کۆتاییه‌ی که دلی ساوامی پاره پاره کرد
 لهوینده‌ری.. له‌بهر ده‌رگای تازه‌م‌کراوه‌ی جوانی و عیشوه و نازم
 له‌ناو خۆله‌پۆکدا و له‌ته‌ک متوو و مووروه‌کانی خۆمدا که بزر بووم
 منیش له‌یوه تاوه‌کو ئیره هاتم و له خۆم و خه‌ونه‌کانم ون بووم
 نه‌تانه‌یشت چیشته قولى - م پنیگات و به درۆ له‌ته‌ک ده‌سته‌خوشکه‌کانمدا
 سه‌رگه‌رمی خوشی کاسه دراوسیه‌تی بین و
 وه‌ک په‌پوله‌ش به‌باله‌فریوه
 له‌ته‌له‌بند و په‌رژینی له‌درکه‌زی هه‌لبه‌سترای ئیوه په‌په‌رینه‌وه
 رووه‌و باخچه‌کانی کچینی بفرین که گولی تازه پشکو‌تووی
 وه‌ک خۆمان چاو له‌ریگا بوون
 وه‌ک جوگه‌له‌بیاکه‌کان له‌خه‌می دونیا وه‌ک ئیمه‌ی هه‌میشه‌ده‌م به‌ق‌ریوه
 ده‌خه‌نین و ده‌تریقینه‌وه و هه‌میشه‌له‌پیشوازی‌دا بووین!

له‌وینده‌ری ماومه‌ته‌وه.. خۆم و که‌وشه‌کانی تاکه و تاک به‌جی‌ماوم..
 ئه‌و کاته‌ی به‌زۆر سواری ئه‌سپییکی ره‌شتان کردم و..
 له‌ناو هه‌رای گۆقه‌ند و زرم و کۆتی ده‌هۆل و زورنادا کاس بووم
 وه‌ک بووکه‌شووشه‌یه‌کی سه‌ربرای خۆم..
 ته‌که‌ته‌ک به‌ده‌ست زاویه‌کی ده‌عه‌جانی و ئه‌رژه‌نگه‌وه بووم
 وه‌ک کارئاسکیکی نیوه‌م‌ردوو ده‌نێو که‌له‌به و ددانی پلنگیک
 که له‌خه‌ونیکمدا به‌ده‌م ئه‌تکرده‌وه زه‌نده‌قی برد بووم
 من له‌وینده‌ری چ ئاسان سووتام..
 له‌ته‌ک هه‌ر هه‌موو بووکه‌شووشه‌کانمدا: بووم به‌خۆله‌میش
 له‌گه‌رمه‌ی زرمه‌زلی و بازبازینی خۆمدا بووم
 که به‌په‌له‌په‌روزی و خیرا رایانه‌ر اندم و قاچیکم لێ به‌جی‌ما
 ئیستاش له‌ته‌ک کچه‌که‌مدا قه‌ستمه‌ بو ساپساپانی و گه‌مه‌ی خه‌ت خه‌تینیک
 هه‌ر هه‌موو زی‌ر و زیو و خه‌شله‌کانم فری بده‌م و
 واز له‌مال و می‌رد و شه‌رم و ئابروو بینم
 سه‌ربانه و سه‌ریان تا ئه‌وپه‌ری گه‌رمه‌کی ئه‌ودیو..
 بکه‌ومه‌ دوای په‌پوله‌پایزه‌یه‌ک و راوی بکه‌م
 چی شه‌رم و شکۆی ژنانه‌ی که هه‌مه‌ بو هه‌تاهه‌تیه
 رووه‌و سه‌ره‌نوێلک و گووفه‌ک و که‌لاوه‌یه‌ک توور هه‌له‌بده‌م
 سه‌رم کۆت بکه‌م و لێیگه‌ریم بو جاریکی دیکه
 وه‌ک ئه‌وسا هه‌تاو سه‌روپه‌رچم بشواته‌وه و
 په‌رشنگی خۆر له‌چاوانمدا ره‌نگ بداته‌وه
 ده‌رم بو نوقلیکی جه‌ژن و عانه‌یه‌کی خاله و ماچیکی لیکنی نه‌نکم!

چۆن و کێ ده‌مگه‌رینیه‌وه بو کۆلانی ته‌نگه‌به‌ر
 تا ئه‌و هه‌تیوه ره‌شتاله‌یه و تیلاک خواره حه‌رامزادانه شان بدات له‌شانم؟
 چیم داوه له‌و هه‌موو خه‌وتنه‌هه‌لأل و بی ترسانه..
 که من خۆم له‌وینده‌ری له‌ناو خه‌ونه‌خۆش و حه‌رامه‌کانمدا به‌جی‌ماوم
 چه‌نده‌په‌له‌تان بوو قۆم درێژ بێت و زوو زوو به‌شانه‌ی دارین داتانده‌هینا

چهنده ژنانه به عهز رتهوه بوون ..
 بومي بکهن به کهزي و بسکهکانيشم لوس و لوول
 بهو نيازه سيحر له لاوچاکیک بکهم و لاسی بدهم
 نا.. من نهمدهويست چاوان بريژم و سهرو پرچم له خهنه بگرم
 کهوشي پاژنهبهرز له پي بکهم تا که لهگهت و بالاتر بنوينم
 من نهمدهويست زوو مهمکانم برسکين و چاوانی برسی کورو کال
 وهک داس جوانی تازه خهملیوم دروينه بکهن
 چ غهمیکی کچانه بوو که وهک گولهگه نمیکی پر و سهنگین..
 دهوو کوور ببهوه و بچه میمهوه له ترسی برینهوه
 به پهرو و پاتال سینه و مهمکانم توند دهبهست و شهتکم دها
 سکی خوم دهگوشي و له پهناوه و به دزیبهوه دهگریام..
 خوینی تازه پژوی خوم لی دهمشار دنهوه
 خودی هاواره.. نهو نهفرینه چی بوو؟
 بوچی وهها زوو رسوا و گهوره بووم؟

تازه کی دهمباتهوه سهر کوشي نهکم و ههقایهتی دیو و درنجهکان
 یان سهر دهفتیری یاداشتهکانم، رهنگاورهنگ، که به دزیبهوه کوناو کون
 ههر روژمو له پهنایهکدا.. له ده لاقهیهکدا دهمشار دنهوه؟
 که ختوره و راز و نیازی شهرمن و کچانهی خوم تیدا دنوو سیبهوه
 دهفتیری خولیا و خهون و خوزگه مهحالهکان
 ههناسهی سارد و حسرهتی مور و قههری دههریک و بهختی سیا
 له نیوارهیکی شیت و بهر رهشهبای پایز .. ههر ههمووتان سووتاند
 چ ناسان تاسه و خهندهو حمز و روئدکی رهشم..
 پیکهوه له تهک شیعره زور شهرمنهکانمدا سووتان!
 هیشتا و لهویندهرن مهله خوشخوان و رهنگینهکانم
 بهندکراو لهنیو قهفزی دلم و لاپهههی دهفتیری رهسمهکانم
 وهک من تهنیا و دوور له باخان
 بی چریکه و تهره و ماندوو.. بالی ههلوه ریوم
 رووباره شین و به تین و تاوم بهریان پیگیراوه و
 له دلی مندا بدهم خنکانی ههزارهها خهون و تاسهوه پهنگیان خوار دوتهوه
 وهکو خوم سهریان هه لگرتووه و به هیچ شوینیک ناگهن
 ماسیبهکانیشی وهک من خنکاو به ناوی عهدهم!

شاخهکانیشم رووتله.. نه ههتاو ترۆپکیان ماچ دهکات و
 نه باران به سهریاندا دادهکات
 چهنده بییری قردیله و قهلهمی بویه و کاله و جلی مهکتبه دهکه
 چ کوشندهیه یادی به سوئی کچانی هاویولی نهوسام.. زوریان له من شهرمنتر
 وهلی بزبو و عهیبیار و دم به قریوه و سهرمهست بدهم خوینیکی گهرم دهنیو گیاندا
 نهو کاتانهی تهنیا دهبووین و تارمایی هیچ پیاویکی نه ژرنگ و دیو ناسا
 بهو دهورو بهروه نهبوو تا سیخوری بهسهر خهونهکانمهوه بکهن
 له کوئی فریتان داوه کتیهکانم که بدهم دالغهوه له پهراویزی لاپهههکاندا
 شیعر و رازمهکانم دنوو سیبهوه.. پر له هیما و ناماژمو ره مزی پهنهان
 وهها شاراوه و به پیچ و لوول که هیچ کهسینک نهچیتهوه

سەر ھەز و نیاز و خەونە زێدە سەوز و سوورەکانم..
 ئەو وەختەى چەقەچەقى مامۆستاکانم رۆحى منیان دەھارى
 چى لە ماتماتیک بەکەم ..
 کە بەتەنھا ژماردنى سووتانى سالانى تەمەنمى فێر کردم؟
 چى لە جوگرافیا بەکەم کە پتەر دەنێو مەملەکەتى چکۆلانى و کچانەمدا وێلى کردم
 مێژووش غەریبترى کردم بە نیشتمان و سەرزەمىنى لێکردم بە زیندان
 ھەنووکە بە دلە غەمىنەکەم دەلێم:
 دە بىسەرەو و تاکەى وەھا شینانە سىنەم دەکوئیت و
 دەمکەى بە کولخانەى خەمان ..
 گۆرستانى کچان و ژنە بێ ناوکان و مەرامە پاک و مردووکان؟!

من خەونىکى گەریدە و سەرگەردان بووم.. پىخاوس و سەر کۆت
 کە خەونم بە خەونىکەو بەینى کە ھەرگیزا ھەرگیز نەھاتە دى
 شۆرەبىبەکى لارە مل و پەرسەدار بە رووخانى ھیلانە و تەرەبوونى مەملەکانم
 رەگ و ریشەم تەزىو و بەستوو دەنێو چەمى زەمەھەرىدا
 سەر و پەرچم بزر لەناو ھەور و ھیل و بروسکە و لێزمەى باران و وەیشوو مەدا
 ھەر ھەموو دروشمە درۆزن و سروودە ساختەکانم بىر چوونەو
 کە من و خوشکەکان و داىکەم و برا و خێلە خوینخۆرەکەمانى فریو دەدا
 ھەر ھەموو گۆرانىبەکانى مندالیم کوێر بوونەو
 بەستە و چرىکە و چەھچەھەى ھوزار ئاسای جىئالیم لە کێندەرى بەجیھىشت؟
 ئەمەن زێدە شەکەت و ماندووم
 سأل دواى سأل قەوزەبەکى زۆر سەر و پەرچمى داپۆشى
 ھەر ھەموو خەيالە نازەنینهکانم لە ئاشپەزخانەکەدا گریان گرت
 ژەنگىکى ئەستور ھەر دوو برۆکان و برژانگ و پیلووھەکانمى خوار
 پەرزۆل پەرزۆل ھەنووکە.. جوانیم وەک قاوہ بە جزووھەکەو سووتا
 لە بنى فنجانى ناو چنگى پلنگ ئاسای پیاوھەکانى خێلدا مەبى
 ھەموو شتەکان و کەسەکان و شوینەکان و رۆژگارە تال و شیرینەکان سووتان
 ناخۆ لە ھەنووکەدا یادم دەکەن یان نا؟
 نایزانم.. من نایزانم!
 ھەر ھەموو ھەنسک و ھەناسە و خەنن و خەون و ختوورە و راز و نیازەکان
 غەریبى من دەکەن یان نا؟
 من چوزانم؟!

من گىرۆدە بووم بە دەست زیندەگى مردەنى و تالم وەک وەک پەلاس
 کەچى ئەو ناکامى فیان و ئەوین خۆى بوو کە پىرى کردم کوشتمى
 تا ئێرە و بەس.. تا ئەم شیعەرە و بەس
 من ھىچ خەندە و فرمىسکىکم پى نەماو
 ھىچ حىکمەتیک و پەندىک و چىرۆکىک و قسەبەکى نەستەق دادم نادەن
 نە ئومىدى فریوخوار دوو.. نە پەرچوو و نە جادوو
 نە ترس و نە خەون و نە عومرى بە باچوو
 تەواو.. من و ئەوان بۆ ھەتاھەتایە لە دەستچووین!

به چ دلیکی برینداره وه وهستام و له ئاسۆی خویناوی دهر وانم
که رهنگی زهردهپهرهکهی رۆحی پهژموردهی خۆمه
خۆم و رهشهباي دهووری بالام.. تهنيام ههر وهک درهختیکی بهجیماو
له دواي دارستانیکی راکردوو.. سههرههنگرتوو له تاو و ترسی تهوور وهشینهکان
له ترسی پیاوانی خێلی خوینخۆر و چنگ لهسههر شان
توقیو و ههلهته له تاو ههرهشه و گورههههباوک و برا و خال و مام و سههرجهمی نیرینهکان
دهست به خهنجهر و تهوورهوه وهک رهشهبا ههلیانگرتووم. تهنیا و ههترهشچووم
تازه تهواو.. کئی دههنگهه نینتهوه سههر ریگا کویرهووهکانی جوانیی
له نیوان من و ئیوهدا درک و دال.. بهرزهخی خوینه و ری دهر نابههم
له نیوان من و حهزهکانم.. من و خهونهکانم.. من و عیشقی مهحالدا..
دیواریک شمشیره و گهرهکمه بيم و با بیهرن سینه و دلای وهک سهنگ: سهنگینم
بو ئیوهی بهجیدیلیم تهلار و کۆشکی رازاوه.. گهر بهلئینه به داره داره بمبهنهوه
سههر مالهباچینه و ههمامۆکی و کهلاوهکانی مندالیی
پیرورتان بیت خشل و ئالتوون و ئهلماس و گهوههری یهک دانه
به مههرجیک بمبهنهوه سههر سنجاو و خهناوکه و متوو و موروههکانم..
خۆلهمیشی بوو تارای بوو کینیم و شهکراویشم ژههری ماری ههوت سههر
مالی قاروون و قاسه پیرهکانی دونیا بوو خۆتان..
به مههرجیک چهند لهتوکوتیک له لاپههری دهفتهری شیعره نهسووتاووهکانم بوو بدۆزنهوه
چهند پیت و خوازه و وینه و ریتمینک هاونا ههنگی موسیقای جوانیم
که لهناو ژووری تهنیا و دهلاقهی پر له نهینی ماله باوان بهجیمان
ههر ههموو فیز و ریز و شکۆی شاهانه و ههوا و دهیدهبهی خواهانه بوو خۆتان
بهو مههرجهی به گاگۆلکی بمبهنهوه سههر خهون و خولیاي نیوه کوژراوم
بمبهنهوه ناو شهوی غهیمینی کچینی و دامپۆشن به پویهشمینی شینی خهیا
که بیجگه له خۆم و خهونی حهرام..
کهس نهدههاته ناو باخچهی سوورههنگهراوم..
له شهرمی پیشکوتنی خونچهی دهم و لئو.. به دهم ماچی حهرامهوه
وای له شهرمی ههر ههموو میوه گهیهوهکانم.. روت و خۆش بهدهم
وهلی کرمۆل و گهنیو و مینش تیداو و دوور و بلند له سههرهتا
تاویک و ههر زوو به زوو دارمان و کهوتنه بهر پینهکانی پیادههوههکان
بمبهنهوه ههریمی زیبایی و خۆشهویستی
لیره ههر رۆژه و کهمیک و ههناسه به ههناسه پیر دههم و گهر دیله به گهر دیله دههم
تاوهکو ئیره و بهس..
من بیجگه لهه شیعره زهبوون و کزۆلهی خۆم له ههگبهی حهز و خولیا و جوانیمدا..
هیچی دیکه شک نابههم.. به ئیوهی بیهخشم..
هیچی دیکه.. ههر هیچ
هیچ..هیچ..هیچ..!

*

+ پهروايز: بنگومان سرووش و ئيلهامى زادهى ئهم دهقه ئهدهببببببم، هى تهمهنيك كه تيايدا ژمارهيهكى زور له ژنان و كچان، ليره و لهويندهرئ، بوونهته قورباني، كه روژانه و ههفتهانه گووييستي دهبين، يان هر هيچ نهبيت به دريژايي تهمهن گووييستي ئهو خانمانهش بووين كه ئهگهر سهر بهچيني خواپيداوهكان بووبن، يان زورينهيان زيده ههژار و بهشمهينهت بوون، كه كهسمان نييه گوئي لهوان نهبووييت كه گلهيي و سكالالا بهختي ناپوختي خويان دهكهن، كه به سدهها زمان گوزارشت له حهسرهت و پهشيمانبوونهوهى خويان دهكهن كه چارمنوسيكي رهش ياخهگيران بووه و پهچ کران و بهسترانهوه به کۆمهليک له پياوان كه وهک شمشير تيز و برندن و وهک ژههرى ماريش کوشنده و زار خراب و دستوهشين و بهدگومان و زال و خوينخور بوون، كه خودى ئهوانيش بو خويان قورباني زهمانه بوون و دهبن، كه زادهى ژينگهيهكى زيده شيواو و دوور له خهسلته جوانهكاني مرؤفپهروهرى كه كيوى و خويناوى كر دوون، به ئهنازهيهك كه تولهى چى دووران و شكست و مهينهتى و سووكايلهتيهك كه له مندالييهوه چهشتوويانه، لهسهر ئاستى راميارى و نابوورى و كۆمهلايهتى و كولتورى و مهزهبزهدهيي، كهسانتيك نادوزنهوه كه قاپى ژههر اوى زهمانهى بهسهردا بريژن، بيجهگه له ژنان و كچان و خوشكان و دايكان و دلخواهكاني خويان نادوزنهوه كه بيانكهن به قوچى قورباني و نيچير و پوري خوراو.. چ قهسابخانهكهيه ئاسمانهكه ئهم "گورگستان" ه كه سهر زميني تهنيوتهوه، كه به ههق ميژووى مرؤفقيهتى له سهردهمى دهقانوسهوه تا ههنووكه، له قوناغى جياواز و دهنبو جوگرافياى جياوازي سهر ئهم ئهستيرهيه ئهو خوينباران و مهرگهساره بوونه خهلاتى مليونهها له ژنان و كچانى ستهمدیده، تا ههنووكهش ئهو قهسابخانه و كوشتارگايه بهردهوامه و شايى خوين رهشبهلهك و گوڤهند و ديلانهكهى گهرمتره له هر و مختيكي ديكه، له قالبولهلاه و خوينى رژاوى 'هابيل' به دهستى 'قابيل' هوه، كه يهكيك له كوشتارگايانه گورستاني خانمان و كچانى كوژراوه به دهستى نزىكترين له نيرينهكاني بنهماله و خانهواده و هوز و تيره و خيلهكان كه ئاوهدان كراونهتهوه، كه زورينهيان قوربانى هاو خوين و هاتوخم و هاورگمزي خويانن، كه وهك پالهوان ويئا دهكرين و ستايش دهكرين، چ ئاسانه بوون به قارهمان له مملهكتى نيرينهسالارى و سمئل-سالارى، كه روژانه و تيزتيپهر دهبن به ههوالى راديؤ و تيلفيؤن و غهزته و روژنامه و گوڤار و تورى كۆمهلايهتى كه شاباشى بكورمەكان دهكهن، بئ ئهوهى دواى ههوالهكه بزائين پياوانى دهولتهدارى و دهستهلاتخواز و حيزبى پيشهنگ و ناسيوناليسهت و سيكيولار و يهكىتى ژنان و ئافرەتان و خوشكاني مهزهبزهده چ چارهسهر موعجيزه و پهرجووويهكيان ههيه بو راگرنتى ئهو خوينبارانهى به بهر چاوى ههموممانهوه دهرژيت، گهر جوگهله و رووبارى لي پيدا بيت و بييت به لافاو و توفانى 'نوح' يش، ديسانهوه هيچ نييه.. خوينه و له ئاو ههزرانتره و با برژيت، ئهوهى بو من سهير و سهمهريه كه گورستاني ئهو سدهها له كچان و خانمانه كه دلنيام دهبيت به ههزارهها، له ههنديك دهقهرى مملهكتى خاكهسارى خوماندا ناوى نراوه "نارامگاي ژيان" كه ئهوهيان تهوس-ئاميز و پارادوكس و رووقايى ئيمه دهنوئييت.

كام ژيان و زيندهگى كه ئهوان له خويناوى خوياندا گهزويون، ئهم تايئله شاعيرانه و مهرگهمووشى ئهو كچانه و ژنانه له كوئ و كوچا مهرههبا؟

ئهمهن مهزهندهى ئهوه دهكههه كه ئهو روژگار يك ديت كه دهچينه سهر خوانى بهيانى، له ناكاو دا ههر يهكيك له ئيمه له ناشتا پاروويهك دهگلينييت، كهچى يهكاندهردو ددانمان له دلى كچان و ژنگهليكى بي ناو و نيشان دهچهقيت كه دهكرت هاو خوينى خومان بن و خوين دهرشينييهوه.. هيلنج لهسهر هيلنج، ئيدى خوانى بهيانيمان لي دهبيت به ژهقنهبووت و مهرگهمووش و پهتاى رشانهويهك كه زيندهگيمان لي تال دهكات!

سهرنجيڪ: ويٺي 'نارامگاي ڙيان' له هاوريم "جهبار همهه"ي هونهمهند وهرگير اوه به
سوياسهوه.

سهرهتا ويستم پيشهكشي بكم بهو يهك دوو قوربانويهي نهم چند روزهي رابردوو، بهلام
تيرامام و زانيم كه كاروانسهر ا و قافيلهي قوربانويهكان له ڙماره نايهن و بهردهواميشه، له كاتي
نوسيني نهم راز و نيازهدا ههوالي قوربانويهكي ديكهم پيگهشت!